

การเลี้ยงผึ้งโพรง

โดย นางสาวศุภาวดี สุทธิแสน
เกษตรอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ผึ้งโพรง (Apis cerana) เป็นผึ้งที่มีขนาดกลาง ตัวเล็กกว่าผึ้งพันธุ์ แต่ใหญ่กว่าผึ้งมิม เป็นผึ้งที่มีวิวัฒนาการที่สูงกว่าผึ้งมิม และผึ้งหลวง สร้างรังอยู่ในที่มีมืดและมีจำนวนรวง ตั้งแต่ 5-15 รวง มีประชากรผึ้งประมาณ 5,000 - 30,000 ตัว ผึ้งโพรงที่พบในเมืองไทยจะสร้างรังในโพรงหิน หรือโพรงไม้ต่างๆ ภายในรังจะประกอบไปด้วย ผึ้ง 3 วรรณะ ได้แก่ ผึ้งนางพญา จำนวน 1 ตัว มีหน้าที่ออกไข่ ผึ้งตัวผู้ มีหน้าที่ผสมพันธุ์เพียงอย่างเดียว และผึ้งงาน มีหน้าที่หาอาหาร ทำความสะอาดรัง ป้อนอาหารให้ผึ้งตัวหนอน สร้างและซ่อมแซมรัง ฝ้าและป้องกันศัตรูให้กับรัง โดยทั่วไปจะให้น้ำผึ้ง 3-15 กิโลกรัม/รัง โดยเฉลี่ยประมาณ 7 กิโลกรัม/ปี เป็นผึ้งตามธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งสามารถล่อมาเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง เป็นอาชีพที่มีการลงทุนน้อยและมีความเสี่ยงต่ำ เกษตรกรทั่วไปสามารถดำเนินการได้ การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ผึ้งโพรงจะช่วยผสมเกสร ทำให้ผลผลิตพืชเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ทางโภชนาการ น้ำผึ้ง เป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต ที่ให้พลังงานสูง ซึ่งมีน้ำตาลฟรุกโตส 38% น้ำตาลกลูโคส 31% ยังประกอบด้วยโปรตีน แร่ธาตุ กรด และส่วนประกอบอย่างอื่นที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย สรรพคุณทางยา ใช้รักษาแผลเรื้อรัง รักษาโรคเกี่ยวกับหลอดลมอักเสบ ใช้ผสมยาแก้ไอ เป็นต้น น้ำผึ้งสามารถใช้บริโภคโดยตรงและยังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้อีกหลากหลายประเภท ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงสำหรับผู้สนใจเลี้ยงผึ้งโพรง คือ ให้สังเกตปริมาณผึ้งโพรงในพื้นที่ โดยช่วงเดือน มกราคม-มีนาคม เป็นช่วงฤดูแล้ง อาหารของผึ้งโพรงในธรรมชาติจะขาดแคลน ทำให้ผึ้งจะอพยพจากป่ามาหาแหล่งอาหารใหม่ จะเป็นช่วงที่สามารถล่อมาเลี้ยงได้ ทั้งนี้ให้ดูกิจกรรมภาพรวมของการเพาะปลูก รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่จะเป็นแหล่งอาหารให้กับผึ้งโพรงได้เพียงพอ ไม่ควรมีการใช้สารเคมีบริเวณแปลงนั้น และต้องเข้าใจธรรมชาติของผึ้งโพรง ทั้งนี้รัศมีการหาอาหารของผึ้งโพรงจะมีในระยะ 5 กิโลเมตร

ขั้นตอนการเลี้ยงผึ้งโพรง

- 1) เลือกสถานที่ตั้งรังผึ้งโพรง โดยให้เลือกพื้นที่ที่มีพืชอาหารของผึ้งโพรงอุดมสมบูรณ์
- 2) การหาผึ้งโพรงมาเลี้ยง สามารถเลือกทำได้โดย การล่อผึ้ง หรือการจับผึ้งเข้าคอนเลี้ยง ควรดูแลทำความสะอาดรังไม่ให้มี มด จิ้งจก หรือแมงมุม เข้ามาอาศัย โดยให้ตรวจสอบรังทุกๆ 7 – 10 วัน จนกว่าจะมีผึ้งเข้ามาอาศัย
- 3) การจัดการดูแลรังผึ้งโพรง ควรตรวจรังผึ้งทุกๆ 10 วัน ในช่วงเช้าหรือเย็น เมื่อผึ้งเข้ามาอาศัยแล้ว

การจัดการผึ้งโพรง การวางรังล่อเพื่อให้ผึ้งโพรงเข้ามาอาศัย จะใช้พื้นที่น้อย และสามารถวางได้ทั้งในที่ร่ม บริเวณพื้นที่การเกษตร หรือที่อยู่อาศัย ที่อยู่ ใกล้แหล่งวัตถุดิบที่เป็นอาหารของผึ้ง โดยการวางรัง ให้เว้นระยะห่างระหว่างกันประมาณ 10 เมตร ให้หันปากทางเข้ารังไปทางทิศตะวันออก วัสดุทำรังประกอบด้วย แผ่นไม้ สามารถหาได้ในท้องถิ่น ประกอบด้วย วัสดุฐาน/ขาตั้ง ซึ่งหล่อด้วยปูนซีเมนต์ หรือใช้เสาแกล่นไม้สูงตั้งแต่ 0.5 - 1.20 เมตร ตัวรัง จะมีขนาดไม่ตายตัว ทำด้วยไม้กระดานที่ไม่มีกิลินสารเคมี หรือวัสดุอื่นที่มีในพื้นที่ มีฝาสำหรับ เปิด-ปิด ด้านบนและด้านข้าง เพื่อความสะดวกในการเก็บน้ำผึ้ง หรือตรวจสอบสุขภาพภายในรัง รวมทั้งเจาะรูเล็กๆ ไว้ด้านบน เพื่อให้ผึ้งงานสามารถเข้า - ออก ได้สะดวก และต้องทิ้งทำหลังคาเพื่อป้องกันแสงแดดและฝน

วิธีการล่อผึ้งโพรง นำรังล่อไปตั้งไว้ในพื้นที่ ที่มีรังมาและเป็นแหล่งที่มีผึ้งโพรงในธรรมชาติ ในส่วนของด้านบนของรังล่อให้ทาด้วยไขผึ้ง (เสน่ห์ผึ้ง) เพื่อสร้างกลิ่นล่อให้ผึ้งงานเข้ามาสำรวจ และหมั่นตรวจสอบรัง หากพบว่าผึ้งเข้ารังล่อแล้วให้คอยดูแล หรือเคลื่อนย้ายรังผึ้งไปยังสถานที่เลี้ยงผึ้งที่จัดไว้ต่อไป

วิธีเก็บน้ำผึ้ง ผึ้งโพรงจะสร้างรวงอยู่ใต้ฝารัง เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวให้สังเกตว่าผึ้งงานจะออกมาอยู่บริเวณปากทางเข้ารัง ให้หยายฝารัง ตัดเอาเฉพาะรวงน้ำผึ้ง ส่วนรวงตัวหนอนและดักแด้ให้นำเก็บไว้ในรังเหมือนเดิม นำส่วนที่เป็นน้ำผึ้งมาสับลงบนตะแกรงกรองสแตนเลสเพื่อให้น้ำผึ้งไหลออกมา และกรองด้วยผ้าขาวบาง นำมาบรรจุในภาชนะปิดสนิท

รายงานการประชุมประจำเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖

วัน อังคาร ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖

ณ สำนักงานเกษตรอำเภอสองแคว

รายชื่อผู้เข้าประชุม

๑. นางสาวศุภาวดี สุทธิแสน	เกษตรอำเภอสองแคว
๒. นางสาวศุภลักษณ์ ฤทธิแสง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๓. นายณัฐวุฒิ หลวงแก้ว	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๕. นายวิเชียร วิชัยพันธ์	เจ้าพนักงานการเกษตร
๖. นายเกรียงศักดิ์ มะณี	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

เริ่มประชุม ๑๐.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ทราบ

๑.๑ แจ้งหัวข้อราชการที่ได้รับมาจากการประชุมเกษตรอำเภอ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ ประจำเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖ ดังนี้

- สรุปผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์การสร้างรับรู้ข้อมูลข่าวสารงานส่งเสริมการเกษตร ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

- รายงานสถานการณ์การปลูกพืชฤดูแล้ง
- การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์พายุฤดูร้อน
- รายงานการต่อทะเบียน วิสาหกิจชุมชน
- สถานการณ์การระบาดศัตรูพืช ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- รายงานความก้าวหน้าผลการเบิกจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ รอบที่

๑ และเร่งรัดการเบิกจ่ายให้ได้ตามเป้าหมาย

๑.๒ แจ้งรายละเอียดการประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอฯ และประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสองแคว ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕ ได้แก่

- กำหนดการออกหน่วยบริการอำเภอยิ้ม...เคลื่อนที่ ประจำเดือนมีนาคม ๒๕๖๖
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด ประเภทผู้แทนเกษตรกร
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด ประเภทผู้แทนเกษตรกร
- การงดเว้นการเผาโดยเด็ดขาด ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ - ๓๐

เมษายน ๒๕๖๖

- การยกระดับปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM ๒.๕) ในพื้นที่จังหวัดน่าน

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

- ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

- ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอในที่ประชุมเพื่อทราบ

๔.๑ โครงการการจัดองค์ความรู้ (KM) เรื่องการเลี้ยงผึ้งโพรง ซึ่งได้ถอดองค์ความรู้มาจากนางสาวศุภาวดี สุทธิแสน เกษตรอำเภอสองแคว ได้แบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จัดทำ Infographic อธิบายขั้นตอนการดำเนินงาน และได้ถอดองค์ความรู้ออกมาจัดทำคลิปวิดีโอ โดยมติที่ประชุมเห็นชอบให้เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และรอดำเนินการทำการประเมินผลต่อไป

๔.๒ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (R๒R) เรื่อง สภาพการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอผาหลัก ตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้ดำเนินการวิเคราะห์เชื่อมโยงการดำเนินงาน (R๒R) คน พื้นที่ สินค้า สอดคล้องกับโมเดล BCG จัดทำแบบ Log frame สูการเขียนโครงการระยะที่ ๑ พร้อมเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงการ SWOT Analysis โดยจัดทำคลิปวิดีโออธิบายขั้นตอนในการดำเนินงานในระยะที่ ๑ ทางมติในที่ประชุมเห็นชอบและดำเนินการต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

- สรุปผลการดำเนินงานของเดือนที่ผ่านมา

มติที่ประชุม : รับทราบ

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๓๐ น.

ลงชื่อ ผู้บันทึกการประชุม
(นายเกรียงศักดิ์ มณี)
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ลงชื่อ ผู้ตรวจรายงาน
(นางสาวศุภาวดี สุทธิแสน)
เกษตรอำเภอสองแคว